

References:

1. Skydanchuk S. A. "Metodyka navchannia spetsialnykh dystsyplin maibutnykh inzheneriv-sudnomekhanikov z vykorystanniam trenazheriv": dys. ... kand. ped. nauk: 13.00.02 "Teoriia ta metodyka vykladannia spetsialnykh dystsyplin" / S. A. Skydanchuk. – K., 2013. – 317 s.
2. MAN B&W Engines manual. Part 1. HSD Shipyard. Pusan, Korea 2013.
3. Skydanchuk S. Special Subjects Teaching Methods in Marine Engineers' Vocational Education System. Skydanchuk S. // TransNav – International Conference on Marine Navigation and Safety of Sea Transportation, Gdynia Maritime University, Poland 2013.
4. Gorshkov A. N., Starkov A. F., Tomakova R. A. Opyt sozdaniya informatsionno-metodicheskogo kompleksa i kompyuternaya tekhnologiya obucheniya / A. N. Gorshkov, A. F. Starkov, R. A. Tomakova // Dosvid i problemi organizatsii camostiynoi roboti i kontrolyu znan studentiv : mater. II Mizhnar.nauk.-prakt.konf. – Sumi, 1995.
5. Teoriya i praktika produktivnogo obucheniya / M. I. Bashmakov. – M. : Nar. Obrazovanie, 2000. – 248 s. .

Скиданчук С. А. Методика использования учебного тренажера "Автоматическая система управления главным двигателем" в процессе обучения будущих инженеров-судномехаников.

Статья рассматривает возможность использования преподавателем данного компьютерного тренажера для обучения будущих инженеров-судомехаников во время проведения практических занятий по дисциплине "Судовые двигатели внутреннего сгорания".

Ключевые слова: учебный тренажер, профессиональная подготовка, педагогические условия, специальная дисциплина, учебный модуль.

Skidanchuk S. A. Method of the use of educational trainer "Automatic control the system by a main engine" in the process of teaching of future engineers.

The article reviews a possibility for a teacher to use the simulator as learner's guide in vocational education, when studying the future marine engineers.

Key words: vocational education, educational simulator, marine engineer, special subject, main engine control system.

УДК 378-057.875[37.091.12-051:62/65]

Слабко В. М.

ФОРМУВАННЯ ТЕХНІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТЬОГО ВЧИТЕЛЯ ТЕХНОЛОГІЙ В ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

Автор розглядає поняття професійної компетентності, визначає поняття технічної компетентності майбутнього вчителя технологій та його основні професійні якості.

Ключові слова: компетентність, професіоналізм, дизайн, технічна компетентність, дизайнер.

Сучасне суспільство веде активний пошук ефективної системи формування високопрофесійних фахівців, здібних до швидкої адаптації на ринку праці, зміні спеціалізації в рамках визначеного у вузі напрямку, готових до безперервної самоосвітньої діяльності і професійної творчості. Для цього необхідні істотні зміни у вмісті, методах, засобах, організаційних формах освітнього середовища, що відповідають індивідуальним особливостям виучуваного і що відображають специфіку професійної діяльності.

Взаємозв'язок теоретичного і практичного навчання, взаємодія навчально-пізнавальної, навчально-практичної і самостійної діяльності студентів формують систему професійних знань, умінь і навичок. Результатом професійної діяльності, яка не обмежується підготовкою студентів є професійна компетентність. Готовність до проектної діяльності включає не тільки входження в професію, опанування стандартів професійної діяльності під час викладання дизайну. Компетентність передбачає високий рівень володіння складовими

готовності і низку інших компонентів: індивідуальний стиль професійної діяльності, творчий підхід до неї. Період освіти у ВНЗ – час професійного самовизначення майбутнього фахівця, інтеграції окремих його якостей в професійну спрямованість, становлення і розвитку я-концепції. На аудиторних заняттях і в ході самоосвіти зміцнюються або руйнуються колишні мотиви навчання, виникають нові, відкриваються значення і зміст справжньої майбутньої діяльності. Смыслова саморегуляція не тільки визначає когнітивну сторону професійної освіти майбутнього фахівця, а і стимулює участь у конкурсах. За всім цим стоїть бажання бути конкурентоспроможним, таким, що має інтерес до вибраної професії, прагнення до творчості, нових проектних ідей.

Якщо ми хочемо зберегти власне творче “Я”, ми повинні постійно і систематично замінювати себе та зростати.

Ю. В. Койнова відзначає, що вперше поняття компетентність вживався як соціологічний термін мовної комунікації (Ю. Хабермас). Потім це поняття конкретизувалося в соціальній психології, набуваючи визначень пояснень: компетентність спілкування (Л. А. Петровська), соціальна компетентність (А. А. Бодальов), міжособова компетентність (Ю. М. Жуків). У психології особистості компетентність застосовується під час вивчення особистості в системі суспільних стосунків (К. А. Абульханова-Славська, Б. Ф. Ломів, С. Л. Рубінштейн). Дослідження у рамках уявлень про інтелект відкрили цей термін для когнітивної психології (Блум Д. Брунер, Н. Кантор, Х. Маркус, Д. Нічоллс, Р. Стернер, Д. Елкінд). Категорія компетентності західних психологів, переважно, пов'язана з вивченням я-концепції. У педагогічній науці науково розроблена ідея професійної компетентності через рівень результативності педагога в діяльності. Причому в дискусіях останніх років це визначення охоплювало все те, що входило в розгляд понять: кваліфікація, професіоналізм, готовність (І. Д. Богаєва, І. Д. Елканов, Н. В. Кузьміна, А. К. Марков, А. І. Міщенко, С. А. Сластенін). Зміст професійної компетентності включає як рівень базової і спеціальної освіти, так і уміння акумулювати широкий досвід в практичній діяльності. При цьому знання виступають потенціалом, науково-практичним багажем, який має в своєму розпорядженні фахівець, але привести їх у дію можуть лише додаткові чинники, володіння якими відбувається на індивідуально-особистісному рівні [1, с. 7].

Вияткова складність даної проблеми і її важливість для практичної роботи у ВНЗ спричинили розробку великої кількості робіт присвячених цій темі. У роботах І. Б. Балюкової, А. І. Жіліної, О. І. Ськандарова, Ю. В. Койнової, О. С. Орлова, М. Н. Певзнера, Р. М. Шерайзіної, М. А. Холодною і ін. дані різні визначення компетентності. З урахуванням цих визначень можна виділити специфічні ознаки цього феномену. По-перше, професійна компетентність і професіоналізм розглядаються в контексті таких понять як знання, уміння, навички; по-друге, як основні критерії цих понять виступають індивідуально-особистісні характеристики, система цінностей.

Узагальнюючи поняття професійної компетентності можна визначити як вищий рівень своєї якості – професіоналізм. Але професіоналізм не просто вищий рівень знань, умінь і результатів людини в даній області діяльності, а певна системна організація свідомості, психіки людини.

Професіоналізм може бути описаний через співвідношення стану мотиваційної сфери людини (професійні цінності, професійні домагання і мотиви і так далі) і операційної сфери (професійна самосвідомість, професійні здібності, прийоми і технології як складові професійної майстерності і творчості і ін.).

Загалом професіонала можна охарактеризувати як людину, яка: опановує норми професії в мотиваційній і операційній сферах; результативно і успішно, з високою продуктивністю здійснює свою трудову діяльність: дотримуючись високих стандартів, досягаючи майстерності, володіє розвиненими професійними уміннями, самостійно буде сценарій свого професійного життя; стійкий до зовнішніх перешкод, прагне до розвитку своєї особистості і індивідуальності засобами професії, збагачує досвід професії оригінальним творчим внеском, сприяє підвищенню соціального престижу даної професії в суспільстві, інтересу до неї [4].

Дизайн є творчою діяльністю, об'єднуючою в процесі проектування досягнення різних галузей людської діяльності – техніки, інженерного конструювання, технології, економіки, соціології, мистецтва – і спрямовану на створення естетично здійснених і високоякісних серійних виробів.

Формування майбутнього фахівця-дизайнера може бути охарактеризована декількома видами професійної компетентності. Спеціальною, яка передбачає володіння на високому рівні професійною діяльністю. Соціальною компетенцією – володіння способами спільної професійної діяльності і співробітництва; індивідуальну компетенцію – володіння прийомами самореалізації і саморозвитку індивідуальності у рамках професії, здібність до творчого прояву своєї індивідуальності; особистісну компетенцію – володіння способами самовираження і саморозвитку.

Під технічною компетентністю викладача дизайну ми розумітимемо інтеграційну професійно-особову характеристику суб'єкта діяльності, що дозволяє максимально адекватно самоактуалізувати себе при творчому вирішенні виникаючих проектних завдань.

Структура дизайн-проекування виокремлює три узагальнені етапи:

- формування мети проектного ідеалу і виявлення реальних можливостей;
- розробка засобів – конкретного методу перетворення вихідного матеріалу (стратегія і тактика, метод, проектні можливості);
- процес безпосереднього проектування – дії за допомогою конкретного методу на вихідний матеріал і фіксації результатів у формі проекту.

Технічна компетенція – одна з найважливіших складових професійної компетентності, що передбачає не лише володіння необхідною сумою спеціальних знань, умінь, предметних навичок у поєднанні з особистими якостями, але і здатність їх ефективного використання у вирішенні навчально-нормативних і творчих професійних завдань дизайн-проекування. Технічна підготовка дизайнера – засіб розширення функціональних можливостей випускника, що дає, по-перше, можливість самостійно здійснювати весь процес проектування від народження ідеї до втілення проекту в матеріалі, по-друге, технічна компетенція може бути генератором проектних ідей.

Якщо представити систему технічної компетенції дизайнера у вигляді графеми, то вона виглядатиме таким чином: мотиваційна компетенція – професійно-практична компетенція – комунікативна компетенція – проектно-художня творчість.

Однією з основних ланок в системі інженерно-технічної компетенції майбутнього фахівця дизайнера є професійно-практична компетенція. Як відзначає Ю. В. Сенько, знання повинне розвиватися в єдності його предметної і операціональної складових, тобто предметні знання, що безпосередньо впливають на змістовий бік навчальної діяльності. Засвоєння предметних професійних знань не лише мета або завдання професійної підготовки, але і її засіб. Знання, з мети перетворюються на засіб, коли вони стають знаряддям побудови процесу освіти. В ході навчальної діяльності відбувається зміна майбутнього фахівця. У своїй єдності знання (теоретична компетенція) виступають, як придбання майбутнім дизайнером нових здібностей (технічна компетенція), тобто нових способів професійних дій (професійно-практична компетенція). Єдині цілі і загальна мотивація є вихідними умовами формування з окремих учасників освітнього процесу певної спільності [2, с. 222-223].

Технічне пізнання дизайнера – процес оволодіння об'єктивно або суб'єктивно новими конструкторськими, технологічними знаннями в галузі дизайн-проекування, способами діяльності, передбачення перспектив їхнього розвитку. Кожний

Результатом “сформованих” мотиваційної, комунікативної, професійно-практичної компетенцій є технічна компетенція фахівця дизайнера.

Як відзначають А. В. Степанов, Г. І. Іванова, Н. Н. Нечаєв, недооцінка питань, безпосередньо пов'язаних з умовами, засобами, прийомами і способами діяльності, часто призводить до істотних втрат в результатах творчої діяльності. Технічні аспекти професійної творчості є його найважливішими й провідними аспектами, бо саме в них виражається предметно-перетворююча сутність людської діяльності [3, с. 164].

Найважливішою функцією дизайн-освіти є виховання мислення і здібностей, направлених на особистісну активну і відповідальну участь студентів у формуванні себе як творчої індивідуальності, в “проектуванні” себе в цій якості. У нашому випадку йдеться про формування творчого інженерно-технічного мислення, розвиток творчих здібностей і опануванні студентами методології інженерної творчості – основи художнього образу.

Творча діяльність дизайнера при реалізації технічної складової може бути пов'язана, перш за все, з такими якостями, як:

самостійність – здібність до самостійного мислення, вміння створювати власні концепції, планувати і активно здійснювати свою науково-дослідну (конструкторсько-технологічну) діяльність без постійного керівництва в практичній допомозі ззовні, вміння відстоювати свою точку зору;

відповідальність – здатність розуміти відповідність результатів своїх інженерно-творчих дій поставленим цілям і необхідним для досягнення таких цілей працездатності і організованості;

сумлінність – така якість майбутнього фахівця, яка вимагає від нього прояву акуратності, дисциплінованості, працьовитості та ін.

Виникнення і реалізація технічної складової професійної діяльності визначається мотиваційною спрямованістю. Система технічних знань фахівця розвивається в процесі пізнавальної діяльності і знаходить вираження в пізнавальній активності. Система умінь і розвинутих на їхній основі навичок формується в процесі накопичення і реалізації досвіду. Показником служить продуктивність діяльності. Система освоєних методів діяльності реалізується в творчій активності особистості. Засвоєні норми і правила спілкування знаходять вираження в продуктивній комунікації. Наприкінці можна зробити наступні узагальнюючі висновки. Ефективність дизайн-проектування визначається професійною компетентністю дизайнера: здатністю глибоко, осмислено, творчо вирішувати професійні завдання; вільним володінням способами спільної професійної діяльності і співпраці, прийомами самореалізації і саморозвитку індивідуальності, способами самовираження при виконанні аналітичної, проектної, експериментально-дослідницької, виробничо-управлінської функцій.

Використана література:

1. Концепция модернизации российского образования на период до 2010 года // Официальные документы в образовании. – 2002. – № 4. – С. 3-33.
2. Серов С. И. Опыт Высшей академической школы графического дизайна / С. И. Серов. – Режим доступа : [<http://vmwdesignet.ru/context/serov-VASHGD.shtm/22.11.02.>].
3. Степанов Г. П. Школа ленинградского дизайна // Техническая эстетика. – 1985. – № 5.
4. Федоров И. Качество образования – категория фундаментальная // Высшее образование в России. – 2000. – № 2. – С. 3-7.

References:

1. Kontseptsiya modernizatsii rossiyskogo obrazovaniya na period do 2010 goda // Ofitsialnye dokumenty v obrazovanii. – 2002. – № 4. – S. 3-33.
2. Serov S. I. Opyt Vysshey akademicheskoy shkoly graficheskogo dizayna / S. I. Serov. – Rezhim dostupa : [<http://vmwdesignet.ru/context/serov-VASHGD.shtm/22.11.02.>].
3. Stepanov G. P. Shkola leningradskogo dizayna // Tekhnicheskaya estetika. – 1985. – № 5.
4. Fedorov I. Kachestvo obrazovaniya – kategoriya fundamentalnaya // Vysshee obrazovanie v Rossii. – 2000. – № 2. – S. 3-7.

Слабко В. М. Формирование технической компетентности будущего учителя технологий в процессе профессиональной подготовки.

Автор рассматривает понятие профессиональной компетентности, определяет понятие технической компетентности преподавателя дизайна и его основные профессиональные качества.

Ключевые слова: компетентность, профессионализм, дизайн, техническая компетентность, дизайнер.

Slabko V. M. Forming technical competence of future teacher of technology in process of professional preparation.

The author examines the concept of professional competence, defines the concept of the technical competence of the teacher of design and its same core competencies.

Keywords: *competence, professionalism, design, technical competence, designer.*

УДК 378

Сушенцева Л. Л.

ДО ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНОГО ПАРТНЕРСТВА В СИСТЕМІ ТРУДОВОГО, ПРОФІЛЬНОГО ТА ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ

У статті визначено проблеми соціального партнерства в системі трудового, профільного та професійного навчання. Обґрунтовано важливість неперервності трудового, профільного та професійного навчання.

Ключові слова: *трудове навчання, профільне навчання, професійне навчання, соціальне партнерство.*

В умовах модернізації української системи освіти “об’єктивні процеси розвитку людини і суспільства сприймаються системою освіти як виклики і, в основному, проявляються у: різкому зростанні обсягів відомостей (про людину, суспільство і природу)...; підвищенні вимог до якості освіти (рівня знань, умінь і навичок, компетентностей), які в процесі навчання мають здобути учні; необхідності створення додаткових умов для індивідуального розвитку особистості; зменшення часу, що виділяється на опанування освітою; неможливості забезпечити рівний доступ до якісної освіти всім бажаним...; необхідності створення умов для реалізації концепції навчання впродовж життя людини...” [1, с. 30].

На теперішній час актуальним стає питання підвищення привабливості системи професійно-технічної освіти для потенційних інвесторів і соціальних партнерів та зміцнення її зв’язків з ринком праці. Сьогодні на часі є формування нової системи відносин між професійно-технічними навчальними закладами і загальноосвітніми школами та вищими навчальними закладами; між професійно-технічними навчальними закладами й підприємствами, союзами роботодавців, службою зайнятості – тобто з усіма, хто стає не просто споживачем “продукції” системи професійно-технічної освіти, але й джерелом її фінансового благополуччя.

Повніше враховувати вимоги роботодавців, швидше реагувати на зміни кон’юнктури ринку праці професійно-технічним і вищим навчальним закладам допоможе соціальне партнерство – система, що поєднує роботодавців, службу зайнятості, учнів, студентів і їхніх батьків, а також органи управління освітою і професійно-технічні навчальні заклади.

Соціальне партнерство в освіті – це особливий тип взаємодії навчальних закладів із суб’єктами й інститутами ринку праці, державними й місцевими органами влади, громадськими організаціями, націлений на максимальне узгодження й реалізацію інтересів всіх учасників цього процесу. Спрямованість на реалізацію інтересів партнерів докорінно відрізняє систему відносин соціального партнерства в умовах ринкової економіки. В основі інтересів роботодавців завжди лежить економічний інтерес. Допомогти сприяти реалізації цього інтересу може професійно-технічний та вищий навчальний заклад, що дійсно має потенціал, здатний зацікавити роботодавця. Таким потенціалом є майбутній професійно мобільний фахівець, що має попит на ринку праці, а саме: кваліфікований робітник (випускник професійно-технічного навчального закладу), механік, інженер чи економіст (випускник вищого навчального закладу).